

Szlak architektury Krainy Lessowych Wąwozów

Kraina Lessowych Wąwozów skupia 9 gmin: Janowiec, Józefów n. Wisłą, Koriskowolę, Nałęczów, Poniatów, Puławy miasto i gminę, Wąwołnicę, Wojciechów. Celem jej powołania jest m.in. budowanie interesującej oferty turystycznej, skierowanej do każdej grupy wiekowej. Oprócz propozycji obcowania z historią i kulturą regionu, pozna-waniem jego tradycji, zabytków, oferuje aktywne uczestnictwo w przedsięwzięciach kulturalnych i rekreacyjno-sportowych, a także smakowitą regionalną kuchnię i produkty lokalne. Dynamicznie rozwijająca się baza agroturystyczna i noclegowa pozwala turystyce zatrzymać się na dłużej i poznać jej walory. Każda z gmin posiada bogaty i różnorodny potencjał kulturowy. W obrębie działania KLW znajdują się unikalne perełki architektury, pozostałości średnio-wiecznych murów i zamków, pałace i dwory rodzin magnackich i ziemianiskich, stylowe obiekty sakralne. Turysta może zapoznać się z przeszłością regionu zwiedzając muzea, izby pamięci i ekspozycje znajdujące się w tych obiektach. Aktywne odkrywanie piękna regionu jest rękomią artystycznych doznań i przeżyć duchowych. Człowiek od wieków rozwijał swoją wrażliwość odwiedzając miejsca charakteryzujące się nieokreślonym *sacrum*. Poszukiwał ukojenia i wrażeń estetycznych, potęgowanych sztuką architektury. Zwykle znajdował je w świątyniach i miejscach uświęconych. W obszarze działania KLW znajdziemy zręby średnio-wiecznych murów gotyckich, na których wyrosły monumentalne renesansowe lub barokowe świątynie, jak i nawiązujące do antyku obiekty klasycystyczne. O potencjałe kulturowego regionu świadczą pozostałości dawnych rezydencji magnackich i ziemianiskich, stanowiące w swoim czasie główne centra polityczne i kulturalne. Odwiedzając zabytki przeszłości trzeba mieć na uwadze, że w starych murach pałaców i kościołów odbija się nasza przestrzeń dziejowa, liczne zrywy niepodległościowe, działania wojenne, które powodowały często nieodwracalne zmiany w architekturze i przeznaczeniu obiektów, ale nie zatężyły pamięci o wspaniałej historii naszego regionu. Zapraszamy do odwiedzenia miejsc na szlaku Architektury Krainy Lessowych Wąwozów.

KAZIMIERZ DOLNY

6 Baszta i zamek, to najstarsze budo-wle strategiczne przełomu XIII/XIV w. Zamek, wzniesiony za czasów Kazimierza Wielkiego, jest dziś roman-tyczną ruiną, z zarysowaną częścią mieszkalną i obszernym dziedzińcem, otoczony wysokim murem. Miasto leży na szlaku architektury renesansu lubelskiego. Przykładem tego stylu jest kościół pw. św. Jana Chrzczciela i św. Bartomeja, pierwotnie fundowany przez Kazimierza Wielkiego, rozbudowany w stylu renesansowym w latach 1610-13 oraz kościół pw. św. Anny i św. Ducha. Obiekty tego stylu wyróżniają się smukłością bryły, bogactwem ozdobnych gzymsów, szczytów zwieńczonych sterczynami oraz stiukowymi dekoracjami wewnątrz.

Widok na fortec, zamek i basztę

7 Kamienice kupieckie – Krzysztofa i Mikołaja Przybyłowych przy Rynku Głównym (1615 r.) to najlepiej zachowane kamienice renesansowe w Polsce. Mają arkady, bogato zdobione attyki i dekoracyjną ornamentykę na fasadzie. **Kamienica Bartomeja Celesa** (1635 r.) uważana jest za najpiękniejszą budowle tego typu w Polsce.

Kamienica celejska

8 Spichlerze usytuowane wzdłuż dawnego szlaku wodnego na Wiśle (ul. Puławska i ul. Krakowska) powstały w XVI i XVII w. Było ich ok. sześćdziesiąć, do dziś zachowało się zaledwie jedenaście.

Spichlerze

KOŃSKOWOLA

9 Kościół farny pw. Znalezienia Krzyża Świętego i św. Andrzeja Apostoła, pierwotnie gotycko-renesansowy, ufundował Andrzej Tęczyński. Obecna forma trójnawowej bazyliki zyskał dzięki przebudowie, którą skierował ok. 1670 r. Stanisław Herakliusz Lubomirski wg planów Tylmana z Garameru. Dziełem artysty jest nagrobek z czarnego marmuru Zofii z Opalińskich Lubomirskiej. Barokowy kształt nadał świątyni w I połowie XVIII w. architekt Franciszek Mayer na polecenie Elżbiety Sieniawskiej córki Augusta Czartoryskiego. Drewniany ołtarz główny i ambonę wykonano w puławskim warsztacie Jana i Henryka Hoffmanów. Późnobarokowa, trójdzielnia fasada zwieńczona jest niezbyt wysokimi dwoma wieżami z hełmami. W kościele spoczywa proboszcz parafii, komediopisarz, ks. Franciszek Zabłocki. Klasycystyczne pomniki przed wejściem upamiętniają poetę Franciszka Dionizego Książnika oraz gen. Józefa Ostrowskiego, komendanta Warszawy w powstaniu kościuszkowskim. Sensacją konserwatorską było odkrycie jedynego w Polsce barokowego sarkofagu z XVII w. z rzeźbą przedstawiającą ciało zmarłego w stanie rozkładu tzw. *vanitas* (łac. marność).

Kościół farny

Parafia Końskowola, ul. Kurowska 2, tel. 81 889 20 00

10 Układ urbanistyczny dawnego renesansowego miasta lokowanego w 1532 r. zmienił się na przestrzeni kilku stuleci. Reprezentacyjną częścią rynku jest **ratusz**, zbudowany w 1775 roku w stylu klasycystycznym, z fundacji księcia Aleksandra Czartoryskiego, obecnie przeznaczony na cele społeczno-kulturalne. Przy ul. Pożogowskiej zachowały się pozostałości dawnego folwarku Czartoryskich, liczącego ok. 900 ha. Z zespołu dawnych budynków administracyjnych na uwagę zasługuje barokowy spichlerz z poł. XVIII w. (sklep rolny), dawna rządcówka i klasycystyczna holendernia (obora, ob. pasaż handlowy). W tym czasie księżna Izabela z Flemingów założyła wzorcowy ogród róży.

Ratusz w Końskowoli

naszych czasów późnobarokowy kompleks sakralny ufundował Józef Potocki w latach 1730-43. Kościół zbudowany na planie prostokąta, z dwiema kwadratowymi, obniżonymi wieżami po bokach. Dwukondygnacyjna fasada zwieńczona jest półkolistym tympanonem, na którym centralnie umieszczona jest rzeźba św. Antoniego z Dzieciątkiem, po bokach figury św. św. Józefa i Franciszka z Dzieciątkiem. Kościół wewnątrz jednonawowy, z prezbiterium węższym i niższym od nawy, wtopionym w zabudowania klasztorne. Sklepienie kolebkowe z lunetami. Do muru otaczającego kościół przylega dwukondygnacyjna dzwonnica z XVIII w. Trójdzielnia ozdobna brama nawiązuje w swym kształcie do stylu fasady kościoła.

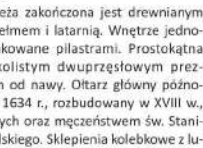
Józefów nad Wisłą, ul. Powstańców 10

4 Pałac rodziny Potockich z XVIII w. został doszczętnie zniszczony z początkiem XX wieku. Odbudowywany w okresie międzywojennym przez Jana Witkiewicza-Koszczyca oraz po II wojnie światowej, zatracił wszelkie ślady dawnej architektury. Obecnie jest siedzibą UM.

Józefów nad Wisłą, ul. Opolska 33

5 Kościół pw. Wszystkich Świętych i Matki Bożej Szkaplerznej w Rybitwach został wzniesiony po 1613 r. z fundacji Katarzyny z Biereckich Ossolińskiej oraz Krystyny i Zbigniewa Sieniawskich. Należy do budowli sakralnych typu renesansu lubelskiego. Zewnętrzne naroża kościoła wzmocnione są skarpami. Przylegająca do kościoła wieża zakończona jest drewnianym osiobocznym bębmem z hełmem i latarnią. Wnętrze jednonawowej świątyni rozczłonkowane pilastrami. Prostokątna nawa zamknięta jest półkolistym dwuprzęsłowym prezbiterium, węższym i niższym od nawy. Ołtarz główny późno-renesansowy, pochodzący z 1634 r., rozbudowany w XVIII w., z obrazem Wszystkich Świętych oraz mężczestwem św. Stanisława, autorstwa Jana Drużelskiego. Sklepienia kolebkowe z lunetami, pokryte są dekoracją stiukową w typie renesansu lubelskiego o motywach geometrycznych. W polach kwadratów umieszczone są rozety, a w pozostałych polach główki aniołów. W połowie XIX w. do kościoła dobudowana została neogotycka kaplica grobowa bohatera powstania kościuszkowskiego, generała Franciszka Ksawerego Niesiołowskiego.

Dawne tradycje szkatulnicze kulturowane są we wsł **Basiona**, słynącej z budowy drewnianych kryj do przewozu bydła.

Rybitwy 48, tel. 81 828 50 85

JANOWIEC

1 Bastejowy zamek obronny epoki renesansu zbudował Mikołaj Firlej w początkach XVI w. Z czasem jego następ-cy rozbudowali fortecę wg planów florenckiego architekta Santi Guccio. Skrzydła mieszkalne wzdłuż murów obronnych zostały połączone arkadowymi krużgankami, zwieńczonymi attyką. Zamek miał dwa dziedzińce, siedem dużych sal i ok. stu komnat. W czasie potopu szwedzkiego 1656 r. zamek został doszczętnie zdemolowany. Z ruin podniósł go kolejny właściciel z rodu Lubomirskich wg planów niderlandzkiego architekta epoki baroku, Tylmana z Garameru. W XIX w. zamek często zmieniał właścicieli i stopniowo popadał w ruinę. W 1931 r. obiekt odkupił Leon Kozłowski, ale nie zdołał powstrzymać degradacji zamku. W 1975 r. sprzedał obiekt na cele muzealne. Podczas pełni księżyca po zamkowych murach błąka się Czarna Dama, duch Heleny Lubomirskiej, ofiara nieszczęśliwej miłości do biednego rybaka. Narozna baszta zwana jest imieniem Franciszki Krasieńskiej, która tutaj potajemnie spotykała się z królewicem Karolem, synem Augusta III Wietny. Obok zamku obejrzeć można mini skansen z dworem ziemianiskim i zabudowaniami gospodarskimi.

Muzeum Zamek w Janowcu, Oddział Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym, ul. Lubelska 20, tel. 81 881 52 28

2 Kościół pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika i św. Małgorzaty, zbudowany w stylu renesansowym ok. 1535 z fundacją Piotra Firleja, obok dawnego gotyckiego kościoła. Pozostałością ówczesnej świątyni jest kaplica św. Anny z dwoma gotyckimi kamiennymi portalami. Najcenniejszym zabytkiem jest późnorenesansowa chrzcielnica oraz manierystyczny piętrowy nagrobek Andrzeja Firleja i Jego żony Barbary ze Szreńskich, wykonany w pracowni florenckiego architekta Santi Guccio w XVI w. Sklepienia kolebkowe i kolebkowo-krzyżowe z dekoracją sztukatorską w typie renesansu lubelskiego, z herbami właścicieli Janowca, wykonał Jakub Balin, działający na ziemiach polskich architekt pochodzenia włoskiego. Barokowy wystrój świątyni pochodzi z czasów, gdy Janowcem wladali Lubomirscy. Nastawa ołtarza głównego uznana jest za dzieło Tylmana z Garameru, późnobarokowy obraz w ołtarzu przedstawiający św. Stanisława Szczepanowski wykonał Szymon Czechowicz, malarz religijny okresu baroku. Ołtarze boczne powstały prawdopodobnie w puławskim warsztacie braci Jana i Henryka Hoffmanów.

Janowiec, Rynek 6, tel. 81 881 52 27

JÓZEFÓW NAD WISŁĄ

3 Pobernaldyński zespół klasztorny składa się z kościoła pw. Bożego Ciała, dawnego klasztoru i dzwonnicy. Zachowany do

INFORMACJA TURYSTYCZNA

Centra i punkty informacji turystycznej

- Nałęczów, ul. 1 Maja 16 tel. 81 501 61 01 info@kraina.org.pl
- Puławy, Al. Królewska 4 tel. 81 458 67 40 info@domchemika.pl
- Janowiec, Plac Wolności 1 tel. 81 881 52 89 gok@janowiec@o2.pl
- Józefów nad Wisłą ul. Opolska 33 tel. 81 828 83 29 sekretariat@gminajozefow.pl
- Końskowola, ul. Lubelska 93 tel. 81 820 45 54 gok_konskowole@post.pl
- Poniatów, ul. Fabryczna 1 tel. 81 820 45 54 ckpit@poczta.onet.eu
- Wąwołnica, Rynek 32 tel. 81 882 50 14 info.wawonica@onet.pl
- Wojciechów, Wojciechów 9 tel. 81 517 72 10, 81 517 75 22 gok@agroturystyka.pl

Kraina Lessowych Wąwozów

